

بهره‌وری عوامل تولید در بخش کشاورزی (مطالعه بخش کشاورزی ایران و تعدادی از کشورهای دنیا)

زهرة شعبانی روچی

کارشناس اداره کل مطالعات و بررسی های اقتصادی

چکیده

امروزه، دستیابی به رشد اقتصادی از طریق ارتقای بهره‌وری عوامل تولید یکی از مهمترین اهداف اقتصادی کشورها به‌شمار می‌آید. یکی از راه‌های ارتقای بهره‌وری، استفاده بهینه از عوامل تولید می‌باشد که نقش مهمی را در دستیابی به رشد اقتصادی مستمر و پایدار، ایفا می‌نماید. مصادیق بهره‌وری به‌طور صریح در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مد نظر قرار گرفته است، به طوری که در این برنامه، پیش‌بینی شده است ۳۱/۳ درصد از رشد اقتصادی سالانه از طریق ارتقای بهره‌وری تأمین گردد. از این‌رو، اولین قدم در راستای افزایش بهره‌وری و کمک به رفع موانع موجود در این زمینه، اندازه‌گیری مقدار آن می‌باشد.

گزارش حاضر، در پنج فصل، بهره‌وری در بخش کشاورزی ایران و تعدادی از کشورهای دنیا را مورد بررسی قرار می‌دهد. در فصل اول، کلیاتی درباره موضوع و ضرورت کار بیان شده است. فصل دوم، به بررسی جایگاه بهره‌وری در برنامه‌های پنج ساله توسعه اقتصادی پرداخته است. در فصل سوم، روش‌های اندازه‌گیری بهره‌وری مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل چهارم، بهره‌وری در بخش کشاورزی ایران و زیربخش‌های آن، به تفکیک بهره‌وری سرمایه، نیروی کار و بهره‌وری کل عوامل تولید مورد محاسبه و تحلیل قرار گرفته است. در فصل پنجم نیز بهره‌وری نیروی کار و نیز بهره‌وری کل عوامل تولید در تعدادی از کشورهای دنیا مورد بررسی قرار گرفته است.

نتایج محاسبه بهره‌وری سرمایه در زیربخش‌های کشاورزی ایران نشان داد که زیر بخش دامپروری دارای بیشترین نرخ رشد سالانه بهره‌وری بوده و تنها بخشی است که طی سال‌های مورد مطالعه از نرخ رشد سالانه مثبت بهره‌وری برخوردار بوده است. زیر بخش زراعت و باغبانی در جایگاه دوم از این حیث قرار دارد. نتایج حاصل از محاسبه بهره‌وری سرمایه از طریق نسبت ارزش افزوده به موجودی سرمایه و نیز شاخص ICOR در زیربخش‌های مختلف کشاورزی نیز نتیجه فوق را تأیید می‌کند. بنابر این، زیر بخش دامپروری در مصرف سرمایه‌گذاری‌های

انجام گرفته نسبت به سایر زیربخش‌های کشاورزی کارآمدتر عمل نموده است. بعد از آن، به ترتیب زیربخش‌های زراعت و باغبانی، جنگل و مرتع و شیلات قرار می‌گیرند. از این رو، زیربخش دامپروری به‌عنوان زیربخش دارای اولویت در تخصیص منابع مالی برای توسعه سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. بعد از دامپروری، زیربخش زراعت و باغبانی در اولویت دوم است.

کلمات کلیدی: رشد اقتصادی، بهره‌وری، سرمایه، نیروی کار، شاخص ICOR، زراعت و باغبانی، دام و طیور، شیلات آبزیان، جنگل و مرتع، بخش کشاورزی، ایران.